

Nr 337.

Godkänd av första kammaren den 12 juni 1917.

Godkänd av andra kammaren den 12 juni 1917.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna för kapitalökning i vad angår jordbruksärendena, ävensom en i ämnet väckt motion.

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 71 och 90.)

Till Konungen.

Med anledning av de framställningar, som gjorts rörande utgifterna för kapitalökning, i vad angår jordbruksärendena, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut

Statens affärsverksamhet.**Statens domäners fond.**

1:o) I den till innevarande riksdag avlåtna statsverkspropositionen, avdelning: utgifter för kapitalökning, i vad angår jordbruksdepartementet, punkten 1, har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för inköp av tomt till jägmästarbostad i Västra Stensele revir såsom kapitalökning för statens domäners fond för år 1918 anvisa ett anslag av 1,100 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot det ifrågasatta inköpet, har för inköp av tomt till jägmästarbostad i Västra Stensele revir såsom kapitalökning för statens domäners fond för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 1,100 kronor.

Statens utlåningsfonder.

Odlingslånefonden.

2:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare under punkten 2 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att dels medgiva, att från och med år 1918 tillsvidare ett belopp av 1,000,000 kronor må av Eders Kungl. Maj:t årligen disponeras såsom lån från odlingslånefonden, dels ock till kapitalökning för odlingslånefonden för år 1918 anvisa ett anslag av 400,000 kronor.

Då riksdagen icke funnit något att erinra mot förevarande framställning, har riksdagen

dels medgivit, att från och med år 1918 tillsvidare ett belopp av 1,000,000 kronor må av Eders Kungl. Maj:t årligen disponeras såsom lån från odlingslånefonden;

dels ock till kapitalökning för odlingslånefonden för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Torvindustrilånefonden.

3:o) I punkt 3 av förevarande framställning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att till kapitalökning för fonden för torvindustriens befrämjande för år 1918 anvisa ett anslag av 650,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att låta härav under år 1917 i mån av behov av tillgängliga medel utanordna erforderligt belopp.

Riksdagen delar departementschefens uppfattning, att det torde vara tillräckligt om såsom kapitalökning för ifrågavarande fond nu anvisas så stort belopp, att utlåningsbeloppet för åren 1917 och 1918 må kunna uppgå till 2,000,000 kronor.

I överensstämmelse härmed har riksdagen till kapitalökning för fonden för torvindustriens befrämjande för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 650,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att

låta härav under år 1917 i mån av behov av tillgängliga medel utanordna erforderligt belopp.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Egnahemslånefonden.

4:o) I punkt 4 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels medgiva, att för år 1918 ett belopp av 7,500,000 kronor må av Eders Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från egnahemslånefonden, dels ock såsom kapitalökning för samma fond för år 1918 anvisa ett anslag av 6,500,000 kronor.

Då riksdagen i likhet med departementschefen anser det vara önskligt, att maximiutlåningen må kunna för år 1918 åter höjas till 7,500,000 kronor och då riksdagen vidare icke funnit anledning till erinran mot den äskade kapitalökningen, har riksdagen

dels medgivit, att för år 1918 ett belopp av 7,500,000 kronor må av Eders Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från egnahemslånefonden; dels ock såsom kapitalökning för samma fond för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 6,500,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Norrländska nyodlingsfonden.

5:o) I punkt 5 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för norrländska nyodlingsfonden för år 1918 anvisa ett anslag av 80,000 kronor.

Då riksdagen icke funnit anledning till erinran mot den äskade kapitalökningen, har riksdagen såsom kapitalökning för norrländska nyodlingsfonden för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Täckdikningslånefonden.

6:o) Under punkt 6 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att såsom

kapitalökning för täckdikningslånefonden för år 1918 anvisa ett anslag av 140,000 kronor.

Då den begärda kapitalökningen torde vara erforderlig för att den av riksdagen medgivna högsta utlåningen från ifrågavarande fond skall kunna ske, har riksdagen såsom kapitalökning för täckdikningslånefonden för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 140,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Lånefonden för inköp av ädla avelsston.

7:o) I punkt 7 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning till lånefonden för inköp av ädla avelsston för år 1918 anvisa ett anslag av 30,000 kronor.

Då den begärda kapitalökningen torde vara erforderlig för att den av riksdagen medgivna högsta utlåningen från ifrågavarande fond skall kunna ske, har riksdagen såsom kapitalökning till lånefonden för inköp av ädla avelsston för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Allmänna nyodlingsfonden.

8:o) Under punkt 8 av nu ifrågavarande avdelning av statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva, att under år 1918 ett belopp av 100,000 kronor må av Eders Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från allmänna nyodlingsfonden, dels ock såsom kapitalökning till samma fond för år 1918 anvisa ett anslag av 30,000 kronor.

Då riksdagen icke funnit något att anmärka mot förevarande framställning, har riksdagen

dels medgivit, att under år 1918 ett belopp av 100,000 kronor må av Eders Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från allmänna nyodlingsfonden;

dels ock såsom kapitalökning till samma fond för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 30,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut därutinnan.

Norrländska andelsmejerifonden.

9:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare under punkt 9 av förenämnda avdelning av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående inrättande av en norrländsk andelsmejerifond, som Eders Kungl. Maj:t må komma att avlåta till riksdagen, såsom kapitalökning för denna fond för år 1918 beräkna ett anslag av 300,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t uti en till riksdagen den 23 april 1917 avlåten proposition, nr 339, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att en särskild fond, benämnd norrländska andelsmejerifonden, skall inrättas för understödjande av andelsmejeriers anläggande i Dalarna och Norrland, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret, statslån må, i mån av tillgång och intill ett belopp av högst 150,000 kronor årligen, tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villiga att utlämna mejerilån för anläggande av sådant mejeri;

dels såsom kapitalökning anvisa för år 1918 ett anslag till denna fond av 150,000 kronor;

dels ock godkänna de av chefen för jordbruksdepartementet föreslagna allmänna villkor och bestämmelser för lån ur ifrågavarande fond.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft en inom riksdagen väckt motion, varuti hemställts, att riksdagen ville besluta, att bland villkor och bestämmelser för lån från norrländska andelsmejerifonden även må bland de bestämmelser, som upptoges i lånekontraktet mellan hushållningssällskapet och låntagaren, beträffande byggnadens inredning och utrustning intagas bestämmelse, att byggnaden skall vara försedd med tillfredsställande kylanordningar.

Riksdagen delar den av departementschefen uttalade uppfattningen om önskvärdheten av att andelsmejerirörelsen i landets nordligare delar erhåller det stöd, som en statens lånefond kan skänka vid verksamhetens igångsättande; och har riksdagen intet att erinra emot den av departementschefen föreslagna storleken av fonden. Däremot kan riksdagen icke frångå riksdagens nästlidet år intagna ståndpunkt att den ränta, mot vilken lånen skulle utlämnas, icke bör sättas lägre än den, som staten själv får erlægga för sina upplånade medel. I detta hänseende anser

riksdagen, att räntefoten bör bestämmas till 5 procent, vilket även av lantbruksstyrelsen föreslagits. Skulle, såsom departementschefen antyder, statens låneränta under lånens återbetalningstid nedgå och lånen förty för låntagarna komma att te sig väl dyra, är det ju enligt de av departementschefen föreslagna bestämmelser låntagaren obetaget att även före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av mejerilånet. Den av departementschefen gjorda jämförelsen med redan förefintliga, till jordbruksdepartementet hörande statslånefonder har riksdagen icke funnit avgörande, då enligt riksdagens förmenande mejerirörelsen mera direkt giver sina utöware ekonomiskt utbyte.

Beträffande denna lånerörelse vill riksdagen såsom sin mening uttala, att medel från fonden i första hand böra komma de mest behövande trakterna av Norrland och Dalarna till del.

Vad slutligen angår det i motionen uttalade önskemålet angående införande bland villkoren för lån från fonden av en bestämmelse om byggnadens förseende med tillfredsställande kylanordningar, synes det riksdagen, att en dylik bestämmelse i vissa fall kan vara ändamålsenlig. Riksdagen hyser emellertid den förvissningen att vid upprättande av det mellan vederbörande hushållningssällskap och låntagare föreskrivna kontrakt för varje särskilt fall tages i övervägande behovet av en sådan bestämmelse.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels beslutat, att en särskild fond, benämnd norrländska andelsmejerifonden, skall inrättas för understödjande av andelsmejeriers anläggande i Norrland och Dalarna, från vilken fond, som skall förvaltas av statskontoret, statslån må, i mån av tillgång och intill ett belopp av högst 150,000 kronor årligen, tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villiga att utlämna mejerilån för anläggande av sådant mejeri;

dels såsom kapitalökning anvisat för år 1918 ett reservationsanslag till denna fond av 150,000 kronor;

dels ock godkänt följande allmänna villkor och bestämmelser för lån ur ifrågavarande fond:

1) Hushållningssällskap, som önskar från ifrågavarande fond erhålla statslån för att därav utlämna mejerilån till anläggande av nya andelsmejerier med inredning och utrustning, må därom inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, till lantbruksstyrelsen ingiva skriftlig framställning, innehållande uppgift å de mejerianläggningar, för vilka mejerilån blivit hos hushållningssällskapet sökta, förslag till belopp och lånetid för varje särskilt dylikt lån ävensom övriga för ärendets bedömande erforder-

liga uppgifter; ägande lantbruksstyrelsen fastställa formulär för sådan framställning.

2) Lantbruksstyrelsen må efter prövning av sålunda gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap statslån från fonden och skall därvid fastställa den tid, inom vilken vid varje särskilt företag mejerianläggningen skall påbörjas och fullbordas, åliggande det lantbruksstyrelsen att om beviljat statslån meddela uppgift till statskontoret.

3) Finnes lånebelopp vara av hushållningssällskap disponerat på annat sätt än förevarande bestämmelser tillåta eller den med lånet avsedda anläggningen icke vara påbörjad eller fullbordad inom den av lantbruksstyrelsen fastställda tiden, skall sådant lånebelopp, på yrkande av lantbruksstyrelsen, omedelbart återbetalas av hushållningssällskapet.

4) Å lyftat, oguldet statslånebelopp skall hushållningssällskap erlægga fem procent årlig ränta från lyftningsdagen.

Sedan statslån innehafts under två år från lyftningsdagen, skall vid utgången av vart och ett av de därpå följande femton åren återbetalas en femtondel av det ursprungliga beloppet.

Med fullgörande av de sålunda stadgade ränte- och kapitalinbetalningarna må dock hushållningssällskap åtnjuta anstånd varje gång under tre månader från förfallodagen.

Därest hushållningssällskap icke inom sålunda föreskriven tid inbetalat förfallet kapitalbelopp, skall därå erläggas sex procent årlig ränta från förfallodagen, tills betalning sker.

5) Mejerilån, som av hushållningssällskap utlämnas, må icke till något mejeriföretag beviljas till högre belopp än 15,000 kronor och må icke uppgå till mera än den uppskattade kostnaden för anläggande av mejeriet med inredning och utrustning.

6) Lån må icke beviljas för betalande av skuld för mejerianläggning, som tagits i bruk före låneansökningens ingivande till hushållningssällskapet.

7) Rörande mejerilån, som av hushållningssällskap utlämnas, skall, innan någon del därav må av låntagaren uppbäras, mellan hushållningssällskapet och låntagaren upprättas fullständigt lånekontrakt, varuti bestämmelser i följande avseenden skola finnas intagna, nämligen:

beträffande beskaffenhet och värde av byggnad jämte inredning och utrustning, för betalande varav mejerilånet är avsett, samt tid för anläggningens påbörjande och fullbordande;

rörande lånets belopp, säkerheten och villkoren i fråga om ränta och återbetalning;

huruvida lånet må lyftas på en gång eller i särskilda terminer samt angående sättet och villkoren för lånets utbekommande;

angående viss tid, inom vilken lånet skall vara till fullo uttaget, vid äventyr att rätten till utbekommande av ej lyft belopp skall vara förverkad;

angående den kontroll från hushållningssällskapets sida, som låntagaren skall vara skyldig underkasta sig; samt

därom, att möjligen uppkommande tvister mellan hushållningssällskap och låntagare beträffande tillämpningen av lånekontraktets bestämmelser skola avgöras av skiljemän i enlighet med gällande lag om skiljemän samt att klander mot skiljemännens beslut icke må äga rum.

8) Vid uppgörande av omförmälda lånekontrakt må andra villkor icke betingas i fråga om ränta och återbetalning, än som stadgats angående statslånet, dock med undantag i följande avseenden, nämligen: att hushållningssällskap icke är förpliktat att medgiva anstånd med fullgörandet av förfallen ränte- och kapitalinbetalning;

att låntagare skall äga att, därest han så önskar, även före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av mejerilånet; samt

att hushållningssällskap må kunna förbehålla sig rätt att under nedan angivna förutsättningar uppsäga lämnat mejerilån till inbetalning å tid, som hushållningssällskapet bestämmer, nämligen

a) om låntagaren ej fullgör vad i kontraktet föreskrivits i fråga om uppförandet av byggnad eller angående anskaffandet av inredning och utrustning;

b) om låntagaren visar sig försumlig i att erlægga föreskriven ränte- och kapitalavbetalning;

c) om låntagaren genom bedräglig uppgift föranlett lånets beviljande; samt

d) om sådana förhållanden inträffat, att låntagaren, med hänsyn till det med lånet avsedda ändamål, uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma.

9) Lånekontrakt skall upprättas i två exemplar, av vilka vardera kontrahenten skall taga ett.

10) Hushållningssällskap vare obetaget att under lånetiden medgiva låntagare de lindringar i avseende å lånets återbetalning eller låntagarens skyldighet i övrigt, vilka icke strida mot meddelade föreskrifter eller eljest äro oförenliga med lånets ändamål.

11) Det åligger hushållningssällskap, som innehar statslån, att årligen inom tid, som lantbruksstyrelsen bestämmer, till styrelsen avgiva redogörelse över lånerörelsen enligt av styrelsen fastställt formulär.

12) Statskontoret äger att till vederbörande hushållningssällskap utbetala beviljat statslån mot hushållningssällskapets förskrivning därå.

13) Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning å statslån icke i rätt tid fullgöres, därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall återbetalas före den fastställda amorteringstidens slut.

14) Kungl. Maj:t äger meddela de närmare bestämmelser, som kunna erfordras för vinnande av det med ifrågavarande lån avsedda ändamål.

Beträffande sättet för medlens anskaffande anmäler riksdagen i annat sammanhang sitt beslut härutinnan.

Stockholm den 12 juni 1917.

Med undersätlig vördnad.
